

Buenos días Unio Europejska!

STANISŁAW KASZUBA

1 stycznia 2010 r. przewodnictwo w Unii Europejskiej przejęła Hiszpania. Co to oznacza dla pełnej wyzwań UE oraz jakie będą skutki półrocznej hiszpańskiej prezydencji, która przebiegać będzie pod hasłami innowacja i środowisko? Czy premierowi José Luis Rodríguez Zapatero wystarczy sił i charyzmy, aby wyprowadzić Europę z kryzysu finansowego pierwszej dekady XXI w?

Rozpoczynająca się druga dekada XXI w. to okres bardzo dynamicznego wzrostu gospodarczego na świecie, ale równocześnie i okres zawirowań na światowych rynkach finansowych. Kryzys spółek internetowych z 2001 r., a następnie globalny kryzys finansowy zapoczątkowany w Stanach Zjednoczonych pod koniec 2007 r. w dalszym ciągu wpływają na życie gospodarcze całego świata. Unia Europejska jest jednym z najważniejszych ośrodków gospodarczych na świecie. Jej gospodarka stanowi konkurencję dla rynku azjatyckiego oraz amerykańskiego. Bardzo ważnym elementem gospodarki światowej jest zatem określenie przyszłej polityki ekonomicznej w Europie. Od stycznia 2010 r. polityka ta ustalana jest przez Hiszpanię, której premierem od 2004 r. jest przedstawiciel hiszpańskiej partii socjaldemokratycznej – José Luis Rodríguez Zapatero.

Obecna prezydencja jest czwarta dla Hiszpanii w Unii Europejskiej. Poprzednie miały miejsce w 1989, 1995 i 2002 r. Ostatnia prezydencja przypadła na trudny okres, szczególnie dla Unii Europejskiej. Nastąpiła wtedy bowiem inauguracja obrotu gotówkowego wspólnej waluty euro. Ponadto był to etap finalizujący negocjacje z przyszłymi krajami członkowskimi. Nie należy także bagatelizować zachodzących zmian na arenie międzynarodowej w związku z atakami terrorystycznymi z września 2001 r. Ówczesnymi priorytetami hiszpańskiego przewodnictwa w Unii Europejskiej były następujące obszary:

■ walka z terroryzmem,

■ skuteczne i sprawne wprowadzenie do obiegu waluty euro,

■ promocja stałego wzrostu gospodarczego,

■ zwiększenie efektywności polityki gospodarczej w celu uzyskania pełnego zatrudnienia,

■ rozszerzenie Unii Europejskiej,

■ wzmocnienie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa,

■ pogłębienie debaty nt. przyszłości Unii Europejskiej.

Hiszpania wywiązała się z przedstawianych priorytetów bardzo dobrze.

Wprowadzenie wspólnej waluty do obrotu gotówkowego było wykonane z pełnym profesjonalizmem i nie wywołało kłopotów w krajach członkowskich. Skutecznie kontynuowała ustalony w grudniu 2000 r. w Nicei harmonogram rozszerzenia Unii Europejskiej, znacznie wzmacniając pozycję krajów kandydujących w czasie spotkania szefów państw członkowskich. Osiągnięty został kompromis w sprawie wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej, która stanowiła źródło niezgody w kwestii różnego rodzaju i formy finansowania działalności rolniczej w UE. Wprowadzono także mechanizm tzw. wczesnego ostrzegania poprzez implemen-

Dzięki Miguelowi de Cervantes wiatraki La Manchy znane są na całym świecie.

Panorama Toledo.

tację *Paktu stabilności i rozwoju* przez Komisję Europejską. W kwestii walki z terroryzmem postawiono za cel zamrażanie aktywów organizacji uznanych za terrorystyczne lub powiązane z terrorystami. Zacieśniono współpracę policji i wymiaru sprawiedliwości. Należy także stanowczo podkreślić, że hiszpańska prezydencja z 2002 r. była kontynuacją wcześniejszych. Oprócz największego sukcesu – wprowadzenia euro, należy zwrócić uwagę na nadanie impulsu dla procesu lizbońskiego. Ważnym elementem hiszpańskiej prezydencji były liczne szczyty i spotkania na szczeblu interkontynentalnym – ze Stanami Zjednoczonymi, Kanadą, Rosją, państwami Basenu Morza Śródziemne-

go oraz państwami Ameryki Łacińskiej i Basenu Morza Karaibskiego. Obok niewątpliwych sukcesów stoi także jedna zasadnicza porażka Hiszpanii, której nie udało się zrealizować reformy instytucjonalnej Unii Europejskiej polegającej na podziale kompetencji ówczesnej Rady ds. Ogólnych na dwie rady: stosunków zewnętrznych i zmodyfikowanej ds. ogólnych.

Prezydencja Hiszpanii w 2010 r. to jednak zupełnie inne problemy Unii Europejskiej. Jest to wyjątkowy moment z uwagi na osobę nowego stałego przewodniczącego Rady Europejskiej. Jest to sprawujący od 30 grudnia 2008 r. do 25 grudnia 2009 r. urząd premiera Belgii – Herman Van Rompuy. To

pierwszy stały przewodniczący Rady Europejskiej, który znacznie ograniczył możliwości sprawowania każdej prezydencji przez państwa członkowskie. Hiszpania zapewnia ponadto pełną lojalność wobec traktatu z Lizbony, który stanowi o tym, że to stały przewodniczący Rady Europejskiej będzie przewodniczył szczytom Unia Europejska – Stany Zjednoczone, Rosja czy Ameryka Łacińska. Należy jednak podkreślić, że celem H. Van Rompuy nie jest rywalizacja polityczna, lecz pełna lojalność i współpraca z premierem Hiszpanii – José Zapatero. Takie postawienie sprawy jest szczególnie ważne z uwagi na wprowadzanie w życie traktatu lizbońskiego (którego egzy-

FOT. AKIP

stencja nie tak dawno wisiła na włosku z uwagi na referendum w Irlandii). Rząd hiszpański sukcesywnie informuje o prowadzeniu polityki Unii Europejskiej w ścisłej współpracy z przyszłymi prezydentami – Belgii i Węgier. Ma to istotne znaczenie nie tylko dla traktatu lizbońskiego. Fakt ten ma także swoisty wymiar ekonomiczny, który ukazuje długookresową stabilność, tak bardzo pożądaną w okresie globalnego kryzysu finansowego.

Premier Hiszpanii J. Zapatero podkreślał wiele razy, że prezydencja hiszpańska nie będzie jedynie zarządzaniem wprowadzanymi wcześniej zmianami, ale zmieniającą całą Unię Europejską. Jeszcze w listopadzie 2009 r. głównymi

punktami zainteresowań, które będą poruszane przez Hiszpanów, były:

- Promocja nowego modelu ekonomicznego umożliwiającego szybkie wyjście krajów Unii Europejskiej z globalnego kryzysu gospodarczego.
- Rozwijanie wspierającego i niwelującego nierówności społeczne charakteru Unii Europejskiej.
- Adaptacja Unii Europejskiej do postępującej globalizacji poprzez utworzenie jednolitej polityki zagranicznej, tworzącej z UE prawdziwego globalnego partnera politycznego i ekonomicznego.

Nie należy także zapominać o ważnej kwestii ochrony środowiska naturalnego. Hiszpania ma zamiar promować

także sektor agroturystyczny i rolniczy. Ponadto będzie oddziaływać na popyt w zakresie działań zmierzających do zmniejszenia efektów globalnego ocieplenia, szczególnie poprzez redukcję emisji CO₂ przez gospodarstwa domowe. Hiszpania widzi także problem ochrony lasów z uwagi na liczne pożary oraz degradację środowiska naturalnego. Hiszpańska prezydencja w 2010 r. jako pierwsza ma zamiar zwrócić uwagę na sprawę nierówności społecznych, rasowych, a w szczególności nierówności płci oraz wzmocnić pozycję kobiet w obszarach wiejskich.

Dotychczas znane główne cele prezydencji hiszpańskiej zostały sformułowa-

ne przez J. Zapatero jeszcze w 2009 r. i kładą szczególny nacisk na:

- gospodarkę – zwłaszcza wyjście UE z kryzysu finansowego oraz tworzenie nowych miejsc pracy,
- wdrożenie traktatu lizbońskiego,
- prawa obywatelskie – równouprawienie,
- unijną politykę zagraniczną – ustanowienie spójnej polityki zagranicznej dla UE jako całości.

Kolejnymi priorytetami, jakie postulowane są przez partie znajdujące się w parlamencie hiszpańskim – Partii Socjaldemokratycznej (PSOE), Partii Ludowej (PP) oraz partie regionalne z kraju Basków oraz z Katalonii to:

- wzmocnienie europejskiej przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i prawa ze szczególnym uwzględnieniem walki z terroryzmem i zmian w unijnej polityce imigracyjnej i azylowej,
- wzmocnienie polityki UE wobec odległych regionów UE: Gwadelupy, Gujany Francuskiej, Martyniki, Reunion, Azorów, Wysp Kanaryjskich i Madery (zgodnie z artykułem 340 traktatu o pracy Unii Europejskiej),
- promowanie nowego, niskoemisyjnego modelu energetycznego w celu przeciwdziałania zmianom klimatu,
- określenie warunków na kolejny długookresowy plan budżetowy na lata 2014–2020¹.

Powyżej wymienione priorytety nie są jednak jedynymi sprawami, jakimi ma zamiar zająć się Hiszpania podczas pierwszej połowy 2010 r. Duży nacisk ma zostać położony także na rozwój kulturalny Unii Europejskiej. Program kulturalny zaproponowany przez szefową resortu kultury w Hiszpanii – Angeles Gonzales-Sinde opiera się na dwóch osiach – przekonaniu o niezbędności kultury w Europie oraz, że to właśnie Europa jest niezbędna kulturze. Zwrócenie uwagi właśnie na kulturę stanowi jeden z kluczowych elementów traktatu lizbońskiego, który ponadto skupia swoją uwagę na politykach sektorowych w rolnictwie i transporcie.

Kryzys finansowy końca pierwszej dekady XXI w. pokazał, że wspólna waluta, wspólny rynek, swobody przepływu osób, kapitału, usług i towarów nie wystarczą do dalszego rozwoju Unii Europejskiej. Niezbędna jest dalsza, jeszcze głębsza integracja gospodarcza. Skutki kryzysu gospodarczego są odczuwalne w całej Unii Europejskiej. Polska, która jako jedyna w Unii Europejskiej

ZAPLANOWANE WYDARZENIA UE W PIERWSZEJ POŁOWIE 2010 R.

Data	Wydarzenie
1 stycznia 2010	Rozpoczęcie prezydencji hiszpańskiej
18 stycznia 2010	Hiszpania przedstawia w Parlamencie Europejskim priorytety swojego przewodnictwa
11–19 stycznia 2010	Przesłuchania nominowanych komisarzy w Parlamencie Europejskim
21 stycznia 2010	Inauguracja Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym
26 stycznia 2010	Głosowanie w Parlamencie Europejskim nad składem nowej Komisji Europejskiej
Luty 2010	Nadzwyczajny szczyt UE w sprawie sytuacji gospodarczej w Europie
Marzec 2010	Szczyt wiosenny, na którym przyjęta ma być następczyni strategii lizbońskiej – <i>Strategia UE 2020</i>
5–6 marca 2010	Nieformalne spotkanie ministrów spraw zagranicznych UE w Cordobie
8 marca 2010	Szczyt UE – Maroko w Granadzie
31 marca 2010	Szczyt kulturalny w Barcelonie
10 kwietnia 2010	Szczyt UE – Pakistan w Madrycie
11 maja 2010	Szczyt kulturalny w Brukseli
14 maja 2010	Szczyt UE – Meksyk w Santander
19 maja 2010	Szczyt państw UE i krajów Ameryki Łacińskiej i Karaibów w Madrycie
Czerwiec 2010	Przedstawienie na szczycie UE wyników prac grupy refleksyjnej
5–6 czerwca 2010	Szczyt UE – Egipt w Barcelonie
7 czerwca 2010	Drugi szczyt Unii Śródziemnomorskiej w Barcelonie
30 czerwca 2010	Zakończenie prezydencji hiszpańskiej

Źródło: Euroactiv.

osiągnęła dodatni wzrost gospodarczy w 2009 r., powinna być traktowana jako wyjątek w tym rozumowaniu z uwagi na rozbieżność w cyklach koniunkturalnych Polski i Unii Europejskiej oraz z uwagi na bardzo wysoki wzrost gospodarczy w 2008 r. w Polsce. Odbudowanie gospodarki w Europie jest zatem bardzo ważnym elementem sprawowania polityki UE przez Hiszpanów.

Według danych europejskiego urzędu statystycznego – Eurostat stopa bezrobocia w strefie euro (16 krajów) wzrosła do 10 proc. w listopadzie 2009 r. w stosunku do 8 proc. rok wcześniej. W przypadku całej Unii Europejskiej był to wzrost do poziomu 9,5 proc. w stosunku do 7,5 proc. w analogicznym okresie. Należy zwrócić uwagę na to, że kraje o najwyższej stopie bezrobocia to Łotwa (22,3 proc.) oraz właśnie Hiszpania (19,4 proc.). Dla strefy euro jest to jest najwyższa stopa bezrobocia od 2000 r. Jasne zatem pozostaje, że gospodarka stanowić będzie główny priorytet prezydencji Hiszpańskiej. Jeszcze w listopadzie 2009 r. zainicjowane zostały konsultacje społeczne na temat przyszłej strategii gospodarczej Unii Europejskiej. Została ona roboczo nazwana *Strategią UE 2020*, której głównym

celem jest bardziej ekologiczny rozwój gospodarczy zapobiegający obecnemu kryzysowi i kryzysom w przyszłości. Zasada się ona na promocji gospodarki opartej na wiedzy oraz ochronie środowiska naturalnego przy jednoczesnym wsparciu rozwoju kapitału ludzkiego. Ponadto strategia ta musi się opierać na konkurencyjności i spójności przyjaznej środowisku gospodarki europejskiej. Zwraca ona uwagę także na rosnące ceny energii, ograniczenie emisji dwutlenku węgla do atmosfery oraz intensyfikację konkurencji na rynkach. Elementy te są przedmiotem gorącej dyskusji w krajach członkowskich. Część z nich postrzega je jako zagrożenia, inne postrzegają je jako wyzwania, które mogą wpłynąć pozytywnie na gospodarkę. Należy zauważyć, że polityczne wsparcie dla nowoczesnych technologii wspierających ochronę środowiska może stymulować rozwój innowacyjnych przedsięwzięć, które w efekcie będą przeciwdziałać zmianom klimatycznym. Strategia ta zauważa ponadto zagrożenie nieprzystosowania się Unii Europejskiej do otaczającej ją rzeczywistości, co może oznaczać upadek Unii Europejskiej. Ważnym elementem jest zatem wsparcie szeroko rozumianych

innowacji w zakresie produktów energooszczędnych oraz ekologicznych, a także dalszego rozwoju europejskiego społeczeństwa informacyjnego. Unia Europejska stoi bowiem przed wyzwaniem, reformami oraz ujednoczeniem zasad funkcjonowania np. systemu handlu prawami do emisji dwutlenku węgla, unijnego systemu podatkowego, dotacji unijnych, systemu zamówień publicznych. *Strategia 2020* zwraca także uwagę na kwestie bezpieczeństwa energetycznego, szybkiego rozwoju inteligentnej infrastruktury transportowej i w końcu na nowoczesną politykę przemysłową. Bardzo odważnym krokiem jest położenie nacisku na swoje umiędzynarodowienie krajowych sektorów MŚP. Hasła wsparcia sektora małych i średnich przedsiębiorstw są z jednej strony nieaktualne, gdyż od kilku, a nawet kilkunastu lat mówi się stale o potrzebie ich wsparcia, po drugiej pomoc ta już została w dużym stopniu udzielona. Następnym krokiem jest zatem stymulowanie konkurencyjności przedsiębiorstw sektora MŚP już nie tylko na poziomie lokalnym czy regionalnym, ale międzynarodowym. Taka sytuacja może pomóc w rozwiązaniu występowania zjawiska nadprodukcji w niektórych sektorach gospodarki. *Strategia Unii Europejskiej 2020* jest bez wątpienia ogromnym przedsięwzięciem i wyzwaniem zarazem. Jest ona jednak niezbędna dla silnej, innowacyjnej Europy, która odgrywa znaczącą rolę w świecie zdominowanej przez bardzo silne zjawisko, stale postępującej, globalizacji. Ponadto jest ona wyrazem woli ustabilizowania sytuacji gospodarczej w długim okresie, co bardzo dobrym echem odbija się na rynkach finansowych.

Innym bardzo ważnym priorytetem prezydencji hiszpańskiej w 2010 r. będzie bez wątpienia próba wprowadzenia w życie traktatu lizbońskiego. Wzmocni to międzynarodowe znaczenie Unii Europejskiej. Kraje członkowskie nadal będą mogły zawierać umowy międzynarodowe, ale UE stanie się jeszcze silniejszą konkurencją dla intensywnie rozwijającej się Azji oraz wychodzących z kryzysu Stanów Zjednoczonych. Ponadto jest to szansa dla nawiązania większej współpracy z pozostałymi dynamicznie rozwijającymi się regionami na świecie, jak np. z krajami Ameryki Łacińskiej. Hiszpanie zapowiedzieli już wsparcie dla przewodniczącej unijnej dyplomacji

Foto: ANP

Kamienica Casa Milà w Barcelonie autorstwa Antonio Gaudiego.

Catherine Ashton w tworzeniu europejskiej służby dyplomatycznej. Elementem wdrożenia traktatu jest także pełny respekt Hiszpanii dla praw i obowiązków pierwszego prezydenta Unii Europejskiej – R. Van Rompuy. W rzeczywistości oznacza to zmniejszenie prestiżu politycznego kraju sprawującego prezydenturę w Unii Europejskiej. Kraj przewodniczący utraci bowiem część obowiązków w kwestii reprezentowania UE na arenie międzynarodowej. Hiszpański minister spraw zagranicznych – Miguel Moratinos zastrzegł jednak ofertę pomocy C. Ashton w przypadku pogłębiania współpracy w zakresie regionów np. z krajami Ameryki Łacińskiej, gdyż Hiszpania ma tam silne wpływy ze względów historycznych. Podobna sytuacja ma miejsce na Morzu Karaibskim bądź Bliskim Wschodzie.

Nie należy także bagatelizować kwestii równości obywateli w Unii Europejskiej. Coraz większego znaczenia nabierają sprawy rosnących dysproporcji w traktowaniu kobiet i mężczyzn w Unii Europejskiej oraz ich prawach. Unia Europejska dzięki uzyskaniu na mocy traktatu lizbońskiego międzynarodowej osobowości prawnej przystąpi w najbliższym półroczu do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Hiszpania ambitnie planuje zająć się problemem występowania przemocy wobec kobiet oraz niższych wynagrodzeń na takich samych stanowiskach zajmowanych przez mężczyzn i kobiety. Obecnie zapowiadane jest „wiele propozycji, która

jest problemem Unii Europejskiej”, jednak na konkretne rozwiązania będziemy musieli zapewne jeszcze poczekać. Podsumowując założenia priorytetów polityki Unii Europejskiej pod przewodnictwem Hiszpanii w pierwszej połowie 2010 r., należy bez wątpienia przyznać, że będzie to ambitna prezydencja pełna wyzwań. Hiszpania podejmie się reformy instytucjonalnej Unii Europejskiej poprzez próbę stworzenia jednego stanowiska w sprawach międzynarodowych. Zwraca uwagę na postępującą współpracę międzynarodową. Ponadto stoi przed trudnym zadaniem wdrożenia traktatu lizbońskiego we wszystkich krajach członkowskich. Na te cele należy oczywiście patrzeć przez pryzmat ekonomiczny, a więc wpływ kryzysu finansowego oraz jego wygaszanie poprzez innowacyjność oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Nadchodzące półrocze będzie zatem niezwykle interesującym okresem rozwoju Unii Europejskiej. Należy podkreślić, że odważne priorytety mogą z jednej strony zadziałać stymulująco na kraje członkowskie i w stosunkowo szybkim czasie wyprzedać Unię Europejską z kryzysu gospodarczego. ■

Autor jest doktorantem Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Przypisy

1 Portal aktywności Europejskiej – EurActiv, <http://www.euractiv.pl>, z dnia 10.01.2010 r.